

ШАҲАР ЖАМОАТ ТРАНСПОРТИ ИНВЕСТИЦИОН ЖОЗИБАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ МУАММОЛАРИ

Тоғаев Ғолибжон Шарифович

Тошкент давлат транспорт университети,

техника фанлари ф.д., (PhD)

Тошкент, Ўзбекистон.

e-mail: golibjon.togaev@mail.ru

www.doi.org/10.5281/zenodo.10464174

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 16 февралдаги “Жамоат транспорти тизимини ислоҳ қилиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-59-сон Қарори билан мунтазам шаҳар автобус йўналишларида чекланган тарифлар бўйича йўловчилар ташишни брутто-шартнома асосида ташкил этиш ва молиялаштириш тизими жорий этилди. Қарор билан автобусда йўловчи ташиш хизматларини кўрсатувчи ташувчилар билан ҳисоб-китоблар «босиб ўтилган йўл» ва «сифат» мезонлари асосида ваколатли давлат органи томонидан амалга оширилиши, йўлқира ҳақи тушумлари ваколатли давлат органи тасарруфига ўтказилган ҳолда ташувчилар учун йўлқира ҳақини кунлик йиғиш режа-топшириғини белгилаш амалиёти бекор қилиниши, ҳар бир автобус йўналиши бўйича ташувчилар электрон тендер натижалари бўйича аниқланиши, тендер савдоларига чиқариладиган йўналиш қийматининг бошланғич нархи ҳар бир автобус йўналиши бўйича йўловчи ташиш билан боғлиқ харажатлар ҳамда рентабелликнинг 10 фоиз миқдори инобатга олинган ҳолда, ҳар бир километр босиб ўтиладиган масофа учун шакллантирилиши белгилаб берилди.

Брутто-шартномасини қўллаш амалиёти янгидан жорий этилаётганлиги муносабати билан бугунги кунда соҳа олдида бир қатор муаммолар ҳали ҳамон ўз ечимини топмаганлиги кузатилмоқда. Мисол учун транспорт фаолиятининг асосий ташкил этувчилари бўлган ҳайдовчи, транспорт воситаси, йўл, юк ва йўловчи, пиёда, атроф муҳит кабиларнинг ҳар бирининг талаб этилган сифат кўрсаткичларига эришиш даражасини узлуксиз ва тадрижий кузатиб бориш, зарур ҳолларда ўз вақтида техник қўллаб қувватлаш, уларнинг ўзаъро таъсир муносабатлари натижасида юзага келаётган салбий ўзгаришларга илмий асосланган таҳлилий хулоса бериш учун соҳанинг барча йўналишлари ва бўғинларига рақамли технологияларни кенг жорий этиш, замановий BigData каби маълумотлар базаларини яратиш, замонавий бошқарув технологияларини яратиш кечиктириб бўлмас чора-тадбирга айланишга улгурди. Бунинг натижасида йўловчиларга қулайлик яратиш мақсадида соҳа инвесторлари томонидан харид қилинаётган замонавий автобуслар шаҳар худудидаги кўча-йўл тармоғининг барча бўлақларида ҳолат талаб этилган даражада эмаслиги, ҳаракат интенсивлиги мувозанати тизимлаштирилмаганлиги, атроф муҳитнинг салбий таъсири натижасида улардан фойдаланишда қутилган натижа бермаябди. Натижада шаҳар жамоат транспортининг инвестицион муҳит жозибадорлиги паст даражада қолишига таъсир этмоқди.

1-расм: Рақамли бошқарув

Юқоридаги мавжуд муаммоларни тизимли бартараф этиш учун энг аввало шаҳар жамоат транспорти фаолиятини ташкил этиш ва бошқаришга масъул бўлган буюртмачи томонидан соҳа фаолиятининг асосий ташкил этувчилар гуруҳини уларнинг ўзаъро таъсир чегараларини аниқ белгилаган ҳолда белгилаш, уларнинг асосий техник иқтисодий кўрсаткичларини вақт, ҳудуд, меъёр кесимида рўйхатга олиш бўйича ягона рақамли маълумотлар базасини яратишни ташкил этиш энг муҳим чора-тадбир бўлиб ҳисобланади. (1-расм).

Бунинг натижасида соҳанинг рақобат майдонига айланган инвестицион жозибadorлигини оширишга хизмат қилувчи ишончли ва қафолатланган маълумотлар тақдим этилишига эришиш мумкин.

References:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 16 февралдаги “Жамоат транспорти тизимини ислоҳ қилиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-59-сон Қарори., <https://lex.uz/docs/6386205>.
2. Ahmed L, Mumford CL, Kheiri A (2019) Solving urban transit route design problem using selection hyper-heuristics. Eur J Oper Res 274(2): 559 б.
3. Қодиров Т.У. Автомобиль транспорти рақобатдошлиги: ташкилий-иқтисодий механизмлар/ Монография. –Т.: “Янги аср авлоди”, 2013. 256 б.

4. Evaluation of complexity of urban bus routes, Tuygun Kodirov., Golibjon Togaev., Barno Kenjaeva., Yanvar 2023 E3s konferentsiyalar veb-sayti 365: 05005, DOI:10.1051/e3sconf/202336505005.
5. Интеллектуальная транспортная система России: курс - на национальный масштаб. TAdviser., <https://www.tadviser.ru/index.php>.

